

Kuhaja vsak petek

Naročnina znaša:

celoletna . . .
pololetna . . .
četrletna . . .
posamezna št. v.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo; reko-
pisi se ne vračajo.

Naša Moč

Glasilo slovenskega delavstva.

**Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna**

**Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.**

Štev. 2.

V Ljubljani, 13. decembra 1918.

Leto XIV.

Pozor!

Ker je papir in tisk tako visoko poskočil, je upravništvo lista prisiljeno naročnino lista zvišati za 2 K letno, tako da stane letna naročnina 6 K. Upamo, da bodo sedanji naročniki ostali zvesti tudi v nadalje ter pridobili še novih naročnikov!

Naši boljševiki.

Našim socialnim demokratom je zrastle greben. Pričeli so delati s silo. Na Jesenicah, kjer so vsled brezbriznosti domačil krogov socialni demokrati tekoma let res pridobili nekaj moči s pomočjo ponemčevalne politike Kranjske industrijske družbe, ki je sprejemala na delo nemške socialne demokrate, da kroti z njimi domače delavstvo in ga ponemčuje, je rdeča gospoda med vojsko, ko je naše delo moril Stürgkhov sistem in je našo akcij-

ske silo slabil tudi potreben spor v naših vrstah, so socialni demokrati slesno razglasili, da mora biti v njihovi socialnodemokratski organizaciji organizirano vse delavstvo. Zagrozili so, da bodo zahtevali od tvorniškega vodstva, da mora odpustiti od dela vse tiste delavce, ki niso organizirani v njihovi organizaciji. Če bi tvorniško vodstvo socialnih demokratov ne ubogalo, so zagrozili s štrajkom, da vržejo na cesto in da spravijo ob kruh kučansko misleče delavstvo.

Vojno rokavico, ki so nam jo vrgli socialni demokrati, sprejemamo. Nič se ne čudimo, da groze na Jesenicah našemu delavstvu z izključitvijo od dela, če ne bi hotelo zlesti pod njihovo knuto. Naši ljudje na Jesenicah in na Javorniku se rdečemu nasilstvu ne bodo uklonili, o tem smo trdno prepričani.

Zdaj, ko bi moral socialno demokratični poverjenik gospod ravatelj Ante Kristan delati s polnim parom na to, da si z nepristranostjo pridobi zaupanje vsega delavstva, nastopajo njegovi agenti na Jesenicah in groze, da bodo vzeli vsakemu kruh, ki se ne bo čez

noč pordečil. HeHe! To je pravi demokratizem rdečkarije, ki tolikokrat kriči, da je v njenem zakupu demokracija!

Ali je jugoslovanska socialna demokracija še demokratična stranka? Ne, ni več! Pravi demokrat mora spoštovati nazor in prepričanje vsakogar. Nasilstev naše rdečkarije, ki je bila do pol 12. ure še čisto nemškutar-ska, ne bomo trpeli.

Žal nam je, da se je pričelo v sedanjih hudih časih, ko bi se morala dobiti pot, da postopa delavstvo v glavnih rečeh skupno, klanje med socialno demokratičnim in krščansko mislečim delavstvom. Vemo, da so zdaj taki časi, da bi moralo vse delavstvo v Jugoslaviji po svojih organizacijah dobiti predstavitelja, ki bi se zavzemal za reči, ki so nam vsem skupne. To znajo prav dobro tudi socialni demokrati. Njihov nastop na Jesenicah nam dokazuje, da je zalezal vanje duh nasilstva: boljševizma. Izdajalci so izdali delavske koristi in slabe skupno delavsko od-porno moč. Posledice naj si pripišejo sami sebi!

Jugoslovanska Strokovna Zveza.

ZAHTEVE NAŠEGA DELAVSTVA V TRBOVLJAH.

Jugoslovanska strokovna zveza je vložila sledečo spomenico naše organizacije v Trbovljah:

Narodni vladi SHS
v Ljubljani.

Slov. kršč. soc. delavstvo v Trbovljah je sklenilo na svojem sestanku dne 24. novembra predložiti Narodni vladi SHS v Ljubljani sledeče resolucije:

Kršč. soc. delavstvo v Trbovljah prosi, naj bi se skrbelo, da ne bo ovržen zakon bratskih skladnic, kakor je pri sedanjem preobratu slišati. Pri tem bi izgubili delavci 20 do 30 let svojo pokojnino in bi se pri tem delavstvu zgodila velika krivica.

Nadalje naj bi ostal še zakon za slučaj nezgode, kakor je bil dosedaj.

Naj bi se vpeljal zakon, da bi vdove in sirote v slučaju smrtne nezgode dobile poleg penzije svojega očeta tudi vsaj polovico tedanjega zaslužka od podjetnika, kajti enakih slučajev je dovolj, da so take sirote kar brez usmiljenja na cesto vržene.

Ker je med delavstvom dostikrat za študije nadarjenih in pridnih otrok, ki se zaradi pomanjkanja sredstev ne morejo izšolati, naj bi za take vlada potrebno poskrbela.

Nadalje prosi kršč. soc. delavstvo, naj bi se Narodna vlada SHS ozirala na delavstvo, da se mu preskrbe zadostna in zračna stanovanja, ne kakor je dosedaj, da imajo nekateri delavci en sam prostor za kuhinjo in spalnico in v takih sobah je na večih krajih po 10 do 12 oseb skupaj; povrhu tega mora delavec še visoko stanarino plačati; taka stanovanja naj bi se ogledala.

Omenjamo še, naj bi se gledalo na rudarski stan za boljšo plačo, kajti če primerjamo plače pred vojno in danes v tej draginji, zasluži rudar na dan komaj 1 K 20 vin., kako naj izpolnjuje tedaj svoje dolžnosti. Narodna vlada naj zasleduje navijanje cen in ukrene pri podjetju zadostni zaslužek.

H koncu naših zahtev opozarjamo Narodno vlado, naj se že vendar enkrat prenovi rudarski zakon, ki je že star kakor zemlja, zato pač ne spada v naše moderne čase.

NOVI ČLANI S. K. S. Z.

V zadnjih treh mesecih je pristopilo k J. S. Z. 275 članov in članic.

V mesecu septembru je pristopilo v Kranju 17, v Rušah 7, v tob. tovarni 4, v Idriji 9, v Trziču 2, v K. T. D. 2, v Šmartnem pri Kranju 7, v Črni 4 in na Savi 24 članov. Skupno torej 76 članov in članic.

V mesecu oktobru: na Savi 11, v Črni 24, v Šmartnem pri Kranju 2, v Trziču 3, v Idriji 5, v tobačni tovarni 7, skupno 59 članov.

V mesecu novembru: v Trziču 3, v K. T. D. 7, v Idriji 5, v tobačni tovarni 125 članov, skupno 140 članov.

Začetkom septembra je bila tekoča številka došlih in rešenih dopisov vložnega zapisnika 6955; koncem meseca novembra pa 9551.

V mesecu septembru je došlo in bilo rešenih 168, v oktobru 221, v novembru 2207 dopisov.

Šmartno pri Litiji. Shod socialnih demokratov v nedeljo dne 1. decembra se je ponesrečil! Koj ko je začel socialni demokrat Čobal govoriti, je nastal krik in hrup. Ljudstvo je kričalo: »Tiho bodi! Lažeš!« — Končal se je shod tako, da so Čobala vrgli skoz vrata. Naše ljudstvo za enkrat ne mara socialne demokracije, ki ima človeka za žival in tega, kar obeta, ne dati, ne vresničiti ne more. Kar pa ima socialna demokracija pametnega in dobrega v svojih trditvah in zahtevah, je naše, je krščansko. Tudi je res, da mi hočemo celo krščanstvo ali pa nič, ne pa da bi delali dvojen obraz: kjer nam kaže, krščanski, kjer pa ne, hudičev.

V novi državi.

Dne 24. novembra 1918 je sklenilo Narodno Veče v Zagrebu, da se prikloni država SHS k Srbiji. V nedeljo 1. decembra je sprejel srbski prestolonaslednik Aleksander odposlaništvo Narodnega Veča, ki mu je izročilo posebno izjavo, s katero se pridružuje Srbiji troimski narod SHS.

Ujedinjene pozdravljamo. Naš nazor je sicer, da je najboljša državna oblika republika, toda kot pravi učenci dr. Krekovi tudi vemo, da koncem koncev ni oblika, forma, glavna reč, marveč duh, ki vlada v državi. Med vsemi državami na svetu je tako v kulturnem oziru, kakor tudi glede na svobodno življenje Anglija popolna republika s kraljem na čelu. Kralj le predstavlja državno oblast, prava oblast je pa v ljudskem zastopstvu:

parlamentu in njegovem zaupništvu: v vladi. Z narodnega vidika moramo poudarjati, da mora nam Slovanom in posebno še našemu malemu slovenskemu plemenu biti na tem, da se združijo v skupno tvorbo vsi Slovani. Kakor smo odločni republikanci, pa le priznajmo, da bi v dosego velike misli: ujedinjenja vseh Slovanov v skupno državno tvorbo prenesli tudi nekdanji ruski carizem.

Prva in glavna naša zadača je: ujedi-

njenje pred vsem vseh Jugoslovanov; nuditi se mora tudi bolgarskemu narodu prilika, da vstopi v skupno rodbino Jugoslovanov. In Jugoslavija mora delati tudi na to, da se spoji vse Slovanstvo: češko-slovaška in poljska republika ter slovanska Rusija v skupno dr-

žavno tvorbo. Po tem visokem smotru so hrepnela srca naših prvih narodnih buditeljev. Za tem so hrepneli naših očetov očetje. Bodimo njihovi vredni nasledniki in se ne zadovoljimo le z Jugoslavijo, marveč naš smoter in cilj bodi: Slavija!

Nemški Hunec je zdaj poteptan, brez moči. Toda Hunec ima trdno življenje. Da se Slovan ohrani, mora dobiti združeno Slavijo. Pozdravljamo Jugoslavijo s srčnim hrepenenjem in koprnenjem z voljo do dela, da dosežemo Slavijo!

Žena.

NALOGE ŽENE V JUGOSLAVIJI.

(Iz 2. predavanja Ivanke Klemenčič v »Društvu za delavke« v Ljubljani.)

Zadnjič smo govorili o zahtevah, ki jih stavimo Slovenke do svoje nove jugoslovanske domovine, danes pa si oglejmo dolžnosti in naloge, ki jih ona zahteva od nas. In kakor nam je resno do prvih, tako nam mora biti resno do drugih. Še več: Nekak svet strah mora prevzeti nas vse, cel jugoslovanski narod, pred nalogami, ki nas čakajo.

Gre za bodočnost domovine, za blagor bodočih rodov. Tej bodočnosti smo poklicani postaviti temelje mi, ki sedaj živimo. Kakršni bodo ti temelji, taka bo bodočnost. Kakor bomo postlali sedaj, tako bodo ležali naši zameci. Gre torej za vekovno dobrobit milijonov, za usodo naroda, in daljna stoletja gledajo na nas...

Ako torej pravim, da nas mora prevzeti svet strah pred nalogami in dolžnostmi, sredi katerih stojimo, ne pretiram. Ta sveti strah, ta sveta resnoba mora posebno prešinjati nas ženske.

Vsa znamenja kažejo, da pojde ženska v novo dobo, ki se začne kot popolnoma svobodni človek z vsemi državljanskimi pravicami in svoboščinami. Tudi v naši Jugoslaviji, o tem ne moremo dvomiti. Poklicani bomo, soodločevati v zakonodaji, udeležiti se polagoma temeljev bodočnosti Jugoslovanstvu.

Ali smo za to veliko nalogo pripravljeni? Za delo v javnosti nam pač manjka vaje, manjka nam politične šole. Toda to je postranskega pomena in se bo dalo kmalu dohiteti. Glavne pogoje za izvrševanje velikih nalog v sedanji dobi in bodočnosti pa najdemo pri pretežnem delu Slovenk, pa tudi Hrvatice in Srbkinj, to je bister razum, za vse dobro vneto srce in resno, trdno voljo. Sedaj gre le za to, da svoje naloge, svoje dolžnosti natančno spoznamo. To pa ni tako lahko.

Splošen pravec nam pač vedno in povsod dajeta večni zakon in vera. Toda človeško spoznanje je omejeno in navezano na izkušnjo. Stopnjema, polagoma, potem razvoja se dviga človeštvo tudi v duševni kulturi, ki ni drugega nego spoznanje in izvrševanje večnega, božjega zakona. Človek mora s pomočjo prejetega intelekta, s pomočjo razuma in pameti, spomina in domišljije sam izslediti in si utirati pot navzgor — navzgor, kamor nas zapovedujoče kliče večni zakon.

Veliki duhovi spoznajo pot, po kateri ima iti človeštvo ali posamezen narod v bližji ali daljnější bodočnosti kakor v nekakem navdahnjenju. Nauke teh mož si osvoje njihovi učenci kot načela, ki jih potem razširjajo med množico. Čim bolj in čim očividneje podpira ta načela vsakdanja izkušnja, tem hitreje si jih prisvaja množica, tem hitreje krene narod, oziroma človeštvo na pot, ki ga kaže. Taki posebni zunanji gododki morejo ta razvoj silno pospešiti; to nas živo uči ravno sedanja doba, ko si demokratična in republikanska misel z bliskovito hitrico osvaja svet. Ravno ta val — val demokratične misli — je tudi žensko dvignil iz njenega in socialnega in političnega suženjstva in ji zagotovil svobodo. S tem jo pa tudi postavil pred nove, širše naloge in dolžnosti.

Tak je torej proces človeškega spoznavanja, razvoja, napredka: Najprej je treba misli, ideje, nato pa učečih pripadnikov in končno izkušnje. Nič drugače ne pridemo do spoznanja tudi ženske glede dolžnosti, ki nam jih nalaga sedanost in bodočnost. Prvo — to je misel, da tvori žena sestavni del naroda in človeštva, da ji gre pri uredbi razmer narodov in držav soodloča, da se mora v vsem javnem življenju uveljaviti tudi ženski intelekt, da se mora žena v socialnem in zasebnem življenju udeleževati kot popolnoma osebnost — to imamo. Tretje — to je izkuš-

nja, pride ob sebi. Gre le za učenje, za propagando. Tega pa nam Slovincem docela manjka.

Ze na občnem zboru S. K. S. Z. sem naglašala, kaj nam je predvsem treba: ženske organizacije, ženskega društva, ki naj bi zastopalo in podpiralo gori navedeno misel, določalo žensko stališče o vseh časovnih vprašanjih in dajalo ženstvu v izvrševanju vseh njegovih nalog direktivo in dejansko pomoč. Drugič pa bi potrebovali ženskega lista, ki naj bi zastopal in propagiral naša načela. S tem bi prišle do nujno potrebnega učeniškega, propagandnega organa. Žalibog se je ta moja pobuda, za katero je bilo navidežno toliko umevanja in odobravanja nekje v ozadju, razbila. Ponavljam: Skoda! Zavedno, iniciativno delujoče ženstvo bi tudi naši krščanski stvari bilo velika opora.

Toliko za uvod. Sedaj pa skušajmo vsaj v bežnih obrisih ugotoviti glavne zahteve, ki jih stavi na ženstvo nova doba.

Vsak človek ima dolžnosti najprvo do Boga, potem do samega sebe in končno do bližnjega v najožjem in najširšem pomenu.

O dolžnostih do Boga naj govore drugi, ki so v to poklicani in sposobni. Jaz le enostavno konstatiram, da je odnos med Bogom in ženo kot materjo in vzgojiteljico človeških otrok mnogo tesnejši, nežnejši in nujnejši, nego med Bogom in možem. Žena brez vere se mi zdi kakor tujka, kakor izgnanka, žal mi je je. Žal pa zlasti njenih otrok, ako jih ima, ker jim ne more položiti v srce tistega predragocenega, prelepnega zaklada, ki ga izraza beseda: Bog. Boga more človeku v srce vsaditi le mati. Kasnejši pouk, ki ne zida na tem temelju, redkokdaj obrodi pravi sad.

Žena mora tudi v bodoče ostati nositeljica vere. Dika slovenske žene bodi tudi v bodoče prava, globoka vernost.

Prehajamo na dolžnosti do sebe. Le-te so se zvišale z večjimi nalogami, ki jih novi čas nalaga ženstvu. Ženska se mora zavedati, da je postala polnopraven človek, državljan z vsemi svoboščinami in dolžnostmi. Kot taki se ji ničemurnost, mehkužnost, površnost, lahkomišelnost nič več ne spodobi. Sedaj treba resnosti v hotenju, resnosti v nastopu, resnosti v delu. Zato spoznavajmo svoje ženske slabosti in zatirajmo jih, izpopolnjujmo svoj značaj! Izobrazujmo se — in stokrat naj ponovim: izobrazujmo se! Čitajmo, hodimo na predavanja in tečaje, občujmo z izobraženimi ljudmi!

Ob skrbi za um in srce pa zlasti ženska ne pozabi telesa! Matere, učiteljice, delavke morajo biti krepke in zdrave. Tu mora zastaviti pouk le v ljudski in vseh nadaljnjih šolah. Naše gospode zdravniko-specialiste pa prosimo, naj prirejajo za ženske zdravstvena predavanja. Spišejo naj nam poljudnih knjižic o higijeni za ženske.

Iz svoje lastne izkušnje bi priporočala to-le: Prvič: Pametna obleka, ki jo nosijo raje, ki nijer ne tišči in ne ovira gibanja na zunaj in delovanja notranjih organov; drugič: strog red v hrani. Načelno jesti le ob določenih rokih: zajutrek, kosilo, večerja; za mali južini dopoldne in popoldne le kako malenkost: dopoldne skodelico mleka ali juhe s koscem kruha, popoldne kava ali čaj — brez ruma, seveda. Tretjič: kolikor mogoče veliko gibanja na prostem. Posebno dobro učinkujejo — tudi na duševno razpoloženje — redni dolgi izprehodi. Četrtič: največja telesna snaga. — Končno bodi vsaki ženski nujno priporočeno, da gre takoj k zdravniku, kakor hitro čuti, da ni kaj v redu.

Ako se hočemo uspešno učiti in delati z umom in rokami, moramo biti predvsem zdrave.

Dolžnosti do bližnjega! Te so se v novi dobi posebno razširile. Zaradi preglednosti

jih bomo razdelili v materinske, gospodarske, socialne in politične.

Z materinskimi dolžnostmi so v bistveni zvezi te dolžnosti do Boga in sebe. To je jasno: Verna, izobražena, značajna in telesno zdrava žena bo dobra mati. Taka žena ne bo le pametna odgojiteljica, marveč tudi izvrstna vzgojiteljica, učiteljica ter zvesta prijateljica in svetovalka svojih otrok v vseh slučajih življenja. Nasprotno pa slaba žena nikoli ne bo mogla biti dobra mati. Zato je prva zapoved: Le cela, prava žena naj stopi v zakon. — O podrobnih materinskih dolžnostih danes ne moremo natančneje razpravljati, ker so preobširne. Omeniti hočem le par stvari.

Prva materinska dolžnost, da mati sama doji svoje dete, mora med Slovincami in Hrvatnicami zopet priti do veljave. Med Srbkinjami ta dolžnost sploh nikoli ni prišla iz veljave in med njimi ne najdeš žene, ki ne bi svojega deteta dojila sama. Zares je nekaj tako protinaturnega, da mati svojemu lastnemu otroku, za katerega je vendar trpela, ki je kri njene krvi, odreče »življenjske, katero je narava poskrbela vsaki živi stvari! Volkulja doji svoje mlade in jih odgaja, a človeška mati iz prevelike skrbi za lastno zdravje, mnogokrat celo iz gole ničemurnosti in udobnosti odreka to svojemu otroku in ga izpostavi malone gotovi smrti. Saj je znano, da ob umetni hranitvi s steklenico umrje neprimerno velik odstotek otrok. A tudi tisti, ki ostanejo živi, so slabi in hiralci vse življenje, v breme sebi, družini in splošnosti. Vsekakor bi bilo treba dokaj manj bolnišnic in hiralnic in bolniške blaginje bi bile znatno razbremenjene, ako bi vse matere same dojile svoje otroke.

Ako naj bo v bodoče naša narodna politika aktivna, moramo dobro gospodariti v prvi vrsti z najdragocenejšim: s človeškimi močmi. Ne bi bilo odveč, ako bi se dolžnost dojenja uzakonila. Na vsak način se pa mora v zakonu poskrbeti za to, da bo vsaka žena — tudi tiste, ki so zapostvene v raznih pridobitnih poklicih, vsaj imela dojeti svoje dete. Zagotovi naj se to z dolgotrajnimi dopusti in podporami za doječe matere.

S tem, da bodo matere zopet same dojile svoje otroke, se bo materinstvu vrnil njegov največji čar in njegova najlepša čast. Mati z dojenčkom na prsih, to je pravi simbol materinstva; otrok s steklenico in otrok v dojljinih rokah je pa njegova karikatura.

O vzgoji otrok bi rekli to-le: Glade vere velja, kar smo rekli že prej: mati mora dati otroku versko podlago za vse življenje. V ostalem bodi vzgoja — moderna, času primerna.

Prevažna naloga pripada materam za dosego npravnega preporeda človeštva, za uveljavljanje nove etike. Vsa znamenja kažejo, da bo svet tudi v npravnem oziru krenil na druga, boljša pota. Dovolj mu je dosedanje gnusobe. Sploh pa mora dosledno izvedena demokratična misel odpraviti kakor berače tako tudi sramotno obrt prostitucije. Da svet ne zapade zablodi v kaki novi obliki, zato matere, vzgajajte zlasti svoje sinove strogo npravno! Mati mora sinu vcepiti načelo nove etike: popolna zadržnost pred zakonom, a v zakonu zvestoba do smrti. Ta nova etika ni nič drugega, nego v meščansko moralno prenešana krščanska npravna zapoved. Torej nobeno prazno geslo ali cenen domiselek. Matere! tako bi zaklicala ženam širom sveta, posebno pa sestram Jugoslovankam: iz ljubezni do svojih sinov in njih otrok, iz usmiljenja do njihovih žena in iz spoštovanja do žene sploh: Učite svoje sinove na vse zgodaj samopremagovanja in vzgajajte jih ravno tako npravno kakor svoje hčere. A svoje hčere vzgajajte tako, da bodo tudi v zakonu duhovno ostale device.

Nadajni pravci dajaj vzgoji demokracija. Otrok naj se že v domači hiši nauči spoštovati vsakega človeka kot enakopravnega člana družbe. Vzgoja vzbujaj v otroku socialno vest in zavest, da nikoli ne bo stremil le za lastno koristjo, marveč se bo tako zelo čutil člana skupnosti — bodisi stari, prčižne stranke, naroda ali države —, ja bo smatral njene interese za svoje in se zanje žrtvoval.

S tem smo se v jedru dotaknili že tudi narodne ideje. Sedaj, ko bo minila nevarnost, da nas potujčijo, ko smo se znebili svojih tlačiteljev, ko homo svobodno živeli v svoji hiši, se bo narodni čut oprostil vsake pretiranosti, vsakega sovraštva do drugih narodov in se prelil v tisto mirno, pa globoko zavest narodne pripadnosti, ki je lastna resvelikim in mogočnim kulturnim narodom. Francozom, Angležem in Američanom.

Sedaj materam ne bo treba otrokom vcepjati mrznje do drugih narodov, marveč le ljubezen do lastnega naroda in veliko veliko hvaležnosti do vseh tistih, ki so se kakorkoli trudili in pripomogli, da se je narod ohranil in napredoval do današnjega dne in si končno priboril svobodo: Ljubezen in hvaležnost do naših narodnih prvobornikov in mučnikov, do naših pesnikov in učenjakov, do naših delavskih in junaških pradedov, do naših vernih, krepstnih, požrtvovalnih in pridnih prabab; ljubezni in hvaležnosti pa še posebej do velikodušnega, viteškega srbskega naroda, kateremu se imamo Jugoslovani neizmerno veliko zahvaliti.

Pa še dlje mora seči narodna vzgoja in obseči vse Slovane kot naše drage brate, s katerimi nas veže kri in jezik in veliki skupni cilji in interesi. Druge narode naj se otrok uči spoštovati, vsakega po njegovih zaslugah za splošni blagor in napredek človeštva.

Toliko o materinskih nalogah in dolžnostih. Na vrsto prihaja točka o gospodinjstvu. Tudi tu zahteva novi čas novih vidikov.

Zeni v gospodinjstvu v bodoče ne bo treba toliko garati kakor preje, ker vse delo tudi v gospodinjstvu vedno bolj prevzema tehnika; na vsak način pa mora vsaka ženska znati za navadno potrebo kuhati, šivati, negovati stanovanje, dom. Razen tega bo pa morala znati gospodinja dobro računati in preudariti, kako bi se dale z danimi dohodki zagotoviti družini čim ugodnejše domače razmere. Med izdatki za stanovanje, hrano in ob-

leko mora biti pravo razmerje; ne sme se izdati n. pr. preveč za obleko in odtrgati na stanovanju ali z drugimi besedami: lepo se oblačiti, pa slabo stanovati. Pri nakupu kakršnegakoli blaga ali predmeta mora gospodinja vedno gledati na kakovost in se ravnati po geslu, da je najcenejše blago navadno najdražje, ker je pač zanič. Vsak slab, ničev, nepraktičen izdelek mora gospodinja dosledno odklanjati, najsi že gre za obleko, perilo ali karkoli drugega. Na ta način bodo gospodinjke prisilile industrijo in trgovino, da bosta nudili le solidno blago.

Omenjam kratko še par točk: Stanovska zavest in solidarnost; delo v splošnih socialnih in dobrodelnih društvih in ustanovah; socialna pravičnost v zasebnem življenju do vseh, ki so kakorkoli odvisni od nas itd.

Velike naloge in dolžnosti se odpirajo ženstvu na političnem področju. Tu smo novinke in bo treba zelo paziti, da bomo v političnem morju svobodno vodile svojo ladjo v tisti smeri, ki jo bomo same spoznale za pravo. Ako bi imele postati samo privesek moških struj, potem ženske politične pravice ne bi imele prave koristi ne za nas, ne za splošnost.

Prva ženska politična dolžnost je, da skušamo v zakonodaji in upravi, v vsej notranji in zunanji politiki uveljaviti svoje lastno mnenje, izvirajoče iz dna ženskega duha, ki je različen od moškega. Moški se je dal doslej v politiki vedno premotiti in prevladati od svojega prirojenega pohlepa po oblasti in nadvladi, tako da je le-ta postala cilj in svrha, namesto da bi mu bila le sredstvo za vresničenje programa stranke ali struje, katero zastopa. To smo doživeli že večkrat pri nas na Slovenskem, to smo videli na Hrvaškem. Med Nemci so nam bili za to klasičen zgled dunajski krščanski socialci.

V vsaki stranki se je doslej takoj, ko je prišla na krmilo, razvilo koruptno klikarstvo, ki je pogazilo strankin program in politično poštenje in z vsemi sredstvi stremilo le za tem da se ohrani na vladi. Tu se odpira ženstvu hvaležna naloga, da skuša uveljaviti v politiki svojo mehkejšo in skromnejšo čud v toliko, da prepreči klikarstvo in strankarski terorizem.

O ženskih nalogah v socialni, šolski in vsi ostali zakonodaji in upravi smo že zadnjič govorili.

Jasno je kot beli dan, da mora imeti tam, kjer se odloča o ženski in njeni usodi kot

ženi in materi, kot delavki, uradnici, učiteljci, kot dedinji itd., dalje kjer gre za javno pravno, za vzgojo otrok, skrbstvo za bolne in onemogle itd. itd. — besedo vsekakor tudi ženska.

Pa tudi v zunanji politiki bo ženski vpliv blagodejen, ker bo oviral imperialistične težnje, ki so najpristnejši plod nasilnega duha. Pod vplivom materinskega, altruističnega ženskega duha naj se v bodoče vsa politika, ki je bila doslej le premetena igra maloštevilnih častihlepnih mož za moč in oblast, izpremeni v sredstvo in način, kako urediti notranje razmere v državi tako, da bodo vseh gmotnih in duševnih dobrin deležni vsi državljani brez izjeme; da ne bodo trpeli in stradali ter umirali milijoni zato, da bi se mogli veseliti in rajati nekateri.

Jugoslavija se mora urediti tako, da bo zadovoljno delavno ljudstvo, to je tisti del, ki tvori ogromno večino prebivalstva, ki v resnici nosi vse gmotne in krvne žrtve, ki drži na svojih poštenih ramah celo državo. Če bo pri tem nezadovoljna peščica tistih, ki bi radi živeli od spekulacije, od kapitala, to se pravi od ljudskih žuljev, nas to ne sme motiti. Kdor ne dela, naj tudi ne je, to načelo mora v bodoče zmagati tudi v uredbi držav.

Pravična uredba za znotraj je najboljši temelj tudi zunanji politiki, kakor so krivične notranje razmere najnevarnejši sovražnik države, o čemer nam živo pričča usoda Rusije in Avstrije Ogrske. Sicer pa mora, kakor notranje, prevečati posledje tudi zunanjo politiko demokratično, altruistično duha. Zunanja politika se mora vedno ozirati tudi na dobrobit širše splošnosti, širše skupnosti na dobrobit družine vseh narodov sveta. Proklet boji »sveti« laški egoizem, ki sega sedaj po naši zemlji, proklet pa tudi vsak drugi politični egoizem, ki bi spravljal v nevarnost svetovni mir.

Že iz teh površnih in medljih potez mremo spoznati, kako velike in težke naloge čakajo ženstvo v neposredni bodočnosti. O vsaki izmed mnogoštevilnih vprašanj, ki smo se jih tu le kratko dotaknili, bi se moralo obširno, temeljito razpravljati in ženstvu pojasniti. Jasnost v načelih, jasnost v ciljih je prvi pogoj uspešnega smotrenega dela. Zato je naša prva in najnujnejša potreba:

Splošna ženska organizacija in ženski list.

Na dan, na plan!

Zakaj demokracija povsod drugod, ne pa tudi v Ljubljani?

Piše se nam: Cel svet se demokratizira, povsod se vrše izpremembe v smislu demokratizma, da pride do besede ljudstvo, starokopitni občinski sveti se razpuščajo, mesto njih pa prihajajo v te zastope novi močje, sinovi ljudstva, ki prinašajo s seboj nove ideje, a tudi zaupanje mase, zaupanje trpečih in gladujočih. Le naša bela, napredna (!) Ljubljana čaka in čaka...

V ljubljanskem občinskem svetu sedi še danes 10 Nemcev, v tem občinskem svetu sede še vedno zastopniki švabskega velekapitala, sede ljudje, vojni dobičkarji in taki, ki so naravnost strastno ljubili »ozadje« v času svetovne vojne. In tu se nam vsiljuje vprašanje: Kaj vendar mislijo ti ljudje, da ne odlože mandatov? Morda upajo na povratek avstrijskega birokratizma? Mogoče upajo, da je to hrepenenje ljudstva po demokraciji le trenutno in da pride čas, ko se vrnejo stare razmere, ko bodo znova vihteli knuto nad nami, ko bodo znova izmagovali ljudstvo, trpinčili delavstvo, mu nastavljali na prsa bajonete in ga pošiljali v strelske järke? Le oni vedo, zakaj ne odlože mandatov prostovoljno. Najbrže se tolažijo s tem, da raje častno padejo, kot da bi prostovoljno zbežali kot zajci.

Je pa drugo vprašanje, in to naj bo naslovljeno na večino ljubljanskega občinskega sveta. Večino ima liberalna stranka, ki si je v vojni kupila nov »gvant« in se imenuje sedaj Jugoslovanska demokracija stranka. Resnica je, da je na svoj prapor zapisala ta stranka demokratizem, a resnica je tudi, da ga v praksi ne izvaja. Zadosten dokaz za to je ljubljanski občinski svet. V njem so zastop-

niki kapitala, obrtnikov, trgovcev i. t. d. Zaman pa iščemo zastopnikov ljudstva, širokih in brezpravnih mas, ki v resnici niso dajale državi pomoči v obliki davkov, a so za državo morale krvaveti v strelskih jarkih, stradati po letoviščih Lebringa i. dr., in uživati vse najslabše, kar nam je nudila strašna svetovna vojna. Res, je par izjem v tem občinskem svetu, je par mož, ki zastopajo koristi brezpravnih. A ti možje ne pridejo v poštev, večina jih vedno preglasuje. In tako smo danes na tem, kot smo bili pred vojno. V beli Ljubljani, v občinskem svetu »napredne« prestolice Slovenije je ostal stari sistem. Čemu neki izprememba? Če gre vse po starem, bo še najbolje, vsaj za nekatere. In kaj briga večino, da ljudstvo zahteva pravice. Kaj brigajo večino zahteve trpečega in gladujočega delavstva? Ona hoče biti pravična in jim dati to, kar smatra sama za potrebno. Čemu neki ugoditi modernim zahtevam teh mas. Zado- stuje, da se jim postavi barako, kjer bodo stanovali. Navajeni so na to, posebno oni, ki jim je vojska nudila krasna stanovanja v Lebringu, Weizu, Judenburgu itd. Bile so same barake tamkaj, zato naj bodo tudi v Ljubljani. Oni pa, ki plačajo davke, ki so za časa vojne delali v ozadju dobičke, naj stanujejo v krasnih palačah, naj spe na mehkih blazinah; za državo so storili svojo dolžnost, plačali so ji za to, da so smeli uživati ozadje, da so smeli polniti svoje blagajne in svoje želočce. Tako je v naši Ljubljani. Po shodih se govori o spremembi občinskega sveta, povsod se zahteva remedura, vse stranke so za temeljito izčiščenje, a do dejanj — ne pride. Zakaj? To je vprašanje, ki ga stavljam na ljubljanski občinski svet, na njega večino. A to je tudi zahteva delavstva, ki hoče pravice in samo pravice. Odklanjamo miloščino, hočemo le to, kar nam gre po božjih in človeških postavah.

Gospodje, vzdramite se in sledite zgledu drugih občinskih svetov, sledite zgledu Dunaja. Bodite demokratje, res demokratje, da se vas ne bo sumničilo, da je to le krinka, ki naj zakriva stališče, ki je nasprotno pravemu demokratizmu!

Krivci svetovne vojske.

Zdaj se časopisje zelo, zelo peča z vprašanjem, kdo da je bil prav za prav vzrok, da je izbruhnila svetovna vojska. Neposredni vzrok je bil pač znani umor v Sarajevu, toda krivi so bili razni drugi činitelji. Rajni dr. Krek je bil nazora, kar naj pribijem, da vodijo sledi za umor rajnega prestolonaslednika bivše Avstrije Ogrske v Berlin. Pripovedoval je, da so mu to povedali ljudje, ki morajo to vedeti. Podrobnosti iz umljivih razlogov ni pripovedoval. Težak očitek je napisal na naslov bivšega ogrskega ministrskega predsednika Tisza naš rojak dr. Azman, ki pravi, da Tisza ni pustil izplačati potrebnega denarja za osebno varstvo rajnega prestolonaslednika ob bivanju v Sarajevu. V Berlinu so se bal, da ne bi Franc Ferdinand zasukal politike tako, da bi bila Avstrija Ogrska pristopila k ententi. Franc Ferdinand je obiskal angleškega kralja in kraljico v Londonu, kar berlinskemu dyuru ni bilo všeč. V Nemčiji je nadvladal strašni Nietzschejev nazor o nadčloveku. Nietzsche je bil sicer revež, ki je umrl v blaznici, toda njegov nauk o nadčloveku se je zaril v nemška srca. In nemška ošabnost je bila vedno večja. Velenemstva so se pričeli bati prvi kulturni narodi na svetu, ki pred sedanjo svetovno vojsko niso poznali stalnih armad, s katerimi so »osrečili« Prusi svet. Nemci so si v resnici domišljevali, da bodo premagali cel svet. Zanašali so se na svojo izurjeno armado, na svojo

zelo razvito industrijo, toda v svoji oholosti so prezrli dejstvo, da si celega sveta ne morejo podjarmiti. Stalne vojske same kot take so vedno tvorile že same po sebi nevarnost miru. General, oficir se vzgaja v rokodelstvu uničenja človeških bitij. Svojo obrt bi rad pokazal. In Nemci sami kot taki so prvi pretepači na svetu. Ne pravijo jim zato kulturni Francozi zastoj, da so Huni; to je tisto pleme, na katero se je ohranil spomin med našim ljudstvom v izrazu »pasjeglavci«.

Nepopisno hinavsko so novodobni nemški Hunci varali svet. Ne smemo se zato čuditi, da jih z nami Slovani v dno duše zaničuje in sovraži cel olikani svet. Odkar je glavni krivec vojske, Viljem II., pobegnil pred razjarjenimi svojimi državljani na Nizozemsko, se takole lepo počasi razgrinjajo zastori, s katerimi so znali Hunci prikrivati svetu svoje peklenške načrte. Pred svetom so uganjali hinavščino, češ mi, nemška vlada, smo samo pomagali svoji zaveznici, Avstriji Ogrski, v resnici so pa ravno oni v svoji hunski nravi kakor pajace potiskali v ospredje avstrijske ogrske državničke, sami sebe pa delali lepe in nedolžne. Lepe reči je odkrila zdaj bavarska vlada. Objavila je poročila svojega poslanika v Berlinu grofa Lerchenfelda iz tistih usodnih dni mesca julija 1914, ko so pruski hunski mogotci pripravljali svetovno vojsko. Dne 18. julija 1918 je sporočil svoji vladi, da bo Dunaj nastopil z ultimatom proti Srbiji šele 25. junija 1918 in sicer zato, ker morata prej odpotovati iz Petrograda francoski predsednik Poincaré in francoski ministrski predsednik Viviani, ker se bo tako onemogočilo Rusiji in Franciji, da se njunini odgovorni državniški dogovore, kaj da naj store. Da se ententa uspava, je odpotoval Viljem II. na morje, vojni minister in načelnik generalnega štaba sta šla na dopust, avstrijskega cesarja Franca Jožefa I. so pa poslali v Išt. Berlinski Huni niso zaupali avstrijskemu zunanjemu ministru grofu Berchtoldu. Bali so se, da ne bo Berchtold za vojsko. Berlinska diplomacija je tudi na Dunaju vprašala, če ne bi hotela Avstrija odškodovati Italije z odstopom Tridentinskega. Najbolj so se pa v Berlinu bali, kakor je poročal 31. julija 1914 berlinski bavarski poslanik svoji vladi, da ne bi se poštenim naporom angleškega zunanjega ministra Greya posrečilo ohraniti mir.

V te spletke je bil zapleten tudi najvišji dvorjan Franca Jožefa I. knez Montenouvo. On je delal na to, da je moral Franc Ferdinand odpotovati v gotovo smrt v Sarajevo, daš je pred potovanjem svaril srbski ministrski predsednik Pasić. In knez Montenouvo je zabranil, da se niso tuji vladarji in njihovi zastopniki udeležili Franc Ferdinandovega pogreba. Takratni zunanji minister grof Berchtold je namreč želel, da bi bili tuji vladarji prišli k pogrebu, ker bi bil Franc Jožef I. govoril z njimi in če bi jih bil prosil, da naj pritisnejo na Srbijo, da da zadoščenje, in bi mu ne bili odrekli. Toda tega so se berlinski Huni bali. In Montenouvo, ki je bil pri starem cesarju, ki se je ljudi bal, najmerodajnejši mož, takorekoč pravi cesar, je bil seveda zvesti sluga berlinskih Hunov.

Tako zločinsko so delali politiko hunski diplomati v usodnem letu 1914. Ne čudimo se zato, da je pri taki zavrattnosti cel svet osvražil Nemce in jim nadal priimek Huni!

Kakor se pa ni skazala hunska diplomacija, se je tudi osmešila hunska generaliteta. Načelnik nemškega generalnega štaba je pričakoval, da bodo Huni v štirih tednih premagali Francoze. Zmotil se je. V bitki pri Marni so Francozi premagali in vrgli Nemce. Conrad, ta krvnik Slovanov, in maršal Friderik sta na izrecno željo Viljema II. podvzela slabo pripravljeno ofenzivo proti Rusom; vojni strokovnjaki so vedeli, da je bila proti Rusom vmesna zgolj obrambna vojska, toda želji Viljema II. se je moralo ustreči, in v strašni, zapackani in izgubljeni bitki pri Lvovu leta 1914 je padel cvet avstrijske ogrske vojske. Vojsko so Huni in njihovi dunajsko-hudimpeštanski ponižni lakajji izgubili že leta 1914., toda srčni niso bili dovolj, da bi bili to tudi priznali. In hunski generali so nadaljevali vojsko še skozi čela štiri leta.

Prelita kri milijonov klič po maščevanju. Solze in ihtenje zatirancev prodira v nebo. Če je zdaj v deželi Hunov največja zmešnjava, se ne čudimo. Božji mlini meljejo počasi, toda z gotovostjo. Iz razvalin svetovne

vojske vstajajo nove državne tvorbe narodov, ki so jih tisočletja zatirali Huni. Med njimi smo tudi mi Jugoslovani: država SHS. Razvoj dogodkov bo privedel tudi do skupne državne tvorbe in sčasoma do zveze vseh Slovanov.

LISTEK.

Guy de Maupassant:

Strah:

(Konec.)

Neki kmet me je peljal po zelo tesni poti pod temnimi smrekami, med katerimi je vihar divjal. Od časa do časa sem videl skozi vršičke, kako so se kupičili oblaki in kako grozno so odhajali. Ves gozd se je včasih krivil, stokal je, ječal, nagibal se pod divjim napadom viharja zdaj na to, zdaj na drugo stran; zeblo me je, daš sem bil toplo oblečen in sem hitro hodil.

Večerjati in prenočevati sva nameravala pri nekem gozdarju; do njegove hiše ne more biti več daleč. Mudil sem se tu na lovu.

Vodnik dvigne od časa do časa oči in šepeta: »Slabo vreme.« Nato mi je pripovedoval o ljudeh, pri katerih bi prenočila. Oče rodbine je ustrelil pred dvema letoma divjega lovca in je od takrat zmeden, kakor da se ne more znebiti groznega spomina. Oba njegova oženjena sinova sta stanovala pri njem.

Tema je nepredorljiva. Nobene stvari nisem mogel pred seboj in okoli mene spoznati. Veje in vršički nevidnih dreves so polnili temo z vedno strašnejšim stokanjem. Na koncu konca zagledam kmalu luč in moj vodnik potrkna na vrata. Presunljiv krik dveh žensk odgovori. Nato vpraša zamolkel možki glas: »Kdo je tu?« Vodnik je povedal svoje ime. Vstopili smo in zagledal sem prizor, na katerega nikdar ne pozabim.

Star mož sivih las in blaznega pogleda, z nabito puško v roki, stoji sredi kuhinje, dva močna s sekuro oborožena fanta sta stražila vrata. V temnem kotu sobe klečita dve ženski in tiščita na steno svoja obraza.

Povedal sem svojo željo. Starček je naslonil puško na zid in zapovedal, da naj se precej pripravi soba. Ker se nobena ženska ne zgane, pravi nenadoma surovo: »Pred dvema letoma sem v tej noči ustrelil nekega moža. Pred enim letom se mi je prikazal in me je hotel vzeti s seboj. Danes ponoči ga zopet pričakujem.« je pristavil na to z glasom, da sem se moral smehljati, »in zato smo nekoliko razburjeni.«

Pomirjeval sem ga, kakor sem vedel in znal in se natihoma veselil, ker sem prišel ravno danes sem, da si lahko ogledujem babjeverne ljudi. Pripovedoval sem povesti in posrečilo se mi je, da sem navzoče nekoliko pomiril.

Poleg peči je ležal star, skoraj slep pes, ki se ti je zdel podoben ljudem, katere poznáš. Spal je.

Kljub mojim naporom sem videl, da se ljudje boje. Vselej, kadar sem prenehal govoriti, sem videl, kako preplašeni škilijo vun. Naveličal sem se gledati neumen strah in sem hotel oditi v sobo, ko poskoči stari gozdni čuvaj s stola, pograbi svojo puško in zakriči: »Tu je! Tu je! Slišim ga!« Obe ženski se zgrudita v kotih na kolena in skrivata svoja obraza v roke, sinova sežeta po sekirah. Še enkrat poskušam, da jih pomirim, ko se speči pes hitro prebudi, dvigne glavo, stegne vrat, štrli s svojimi očmi v ogenj in prične strašno tuliti, tisto pasje tuljenje pretresa ozračje. ki tolikokrat preplaši popotnike na deželi. Vse oči se upro vanj, dvigne se, kakor da strmi v kako prikazen in laja na nekaj, kar ni znano, česar ne vidimo. Starček je obledel liki mrlič in kričal: »Voha ga! Voha ga! Zraven je bil, ko sem ga usmrtil!« Prestrašene ženske delajo s tuljenjem družinno psu.

Nehote me je na hrbtnici tresel strah. V tej uri, na tem kraju, v sredi teh ljudi je bil pogled na psa strašen.

Eno uro je tulil, ne da bi se bil ganil s prostora. Tulil je kakor da ga tlačijo mora; strah, grozen strah je zlezal vame. Strah, od kaj, ne vem, čutil sem le z grozo, da je bil tu.

Obstali smo nepremični, blede kakor mrlič, čakali smo nekaj strašnega, srce nam je utripalo in pretresala nas je ob najmanjšem šumu groza. Pes se je pričel plaziti po sobi, vohal je po stenah in neprenehoma cvilil. Pes bo še vzrok, da znorimo. Mož, ki me je pripeljal sem, je v divjem strahu planil nad psa, ga zagrabil, odprl vrata na malo dvorišče in ga sunil vun.

Zunaj je precej utihnil. V še večji grozi kakor prej smo bili zdaj. Kar planemo vsi kvišku: zunaj se je nekaj ob steni plazilo v smeri proti gozdu, se približevalo vratom, ki jih je boječe tipalo; nato smo po teh dveh minutah, v katerih nismo ničesar slišali, skoraj zblazneli; bitje se je zopet bližalo, se plazilo ob steni in praskalo, kakor otrok, po steni; nato se je pokazala pri oknu glava, bela glava z očmi, ki so žarele, kakor oči divje zveri, in iz ust se je izvil nedoločen, godrnjav, tožeč glas.

Strašen pok zadoni v kuhinji, starec je streljal. V tistem trenutku planeta sina zraven, zabarikadirata okna in vrata, pred katero postavita mizo in težko kuhinjsko omaro.

Prisegam Vam: pri poku puške, katerega nisem pričakoval, sem se tako prestrašil, taka groza se je polastila moje duše in mojega telesa, da so mi izginila čustva, da sem mislil, vsled strahu moram umreti.

Do jutranje zore nismo vstali. Nismo bili sposobni, da se premikamo ali spregovorimo besedo, strašna groza nas je obvladovala.

Potem smo se šele upali odpreti vrata, ko je skozi oknovo razpoko dnevna svetloba prihajala v sobo.

Pod oknom je ležal stari pes ustreljen. Ušel je z dvorišča in se skozi ograjo prilplazil pred okno.

Mož z od solnce ožganim obrazom je nekaj časa molčal, nato je pristavil: »V tisti noči se mi ni bilo ničesar bati, toda kljub temu bi rajši še enkrat preživel vse najstrašnejše nevarnosti in jim kljuboval, kakor tisti trenutek, v katerem je kroglja iz puške prebila bradato glavo za oknom.«

Izdajatelj in odgovorni urednik Mihael Molker.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovanski Strokovni Zvezi! Širite „Našo Moč“!

Gospodarska zveza
centrala za skupni nakup in prodajo
v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:
umetnih gnojil, kolonijalnega in špecijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:
pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.